Koulukuraattorit ry – Skolkuratorer rf **25.2.2021**

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta
StV@eduskunta.fi

Koulukuraattorit ry:n lausunto Hallituksen esityksestä eduskunnalle hyvinvointialueiden perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi (HE 241/2020 vp)

Yleistä

Hallituksen sote-uudistusta koskevassa esityksessä ehdotetaan opiskeluhuollon kuraattori- ja psykologipalvelujen siirtämistä kunnan järjestämisvastuulta hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle. Koulukuraattorit ry huomauttaa, että sote-maakuntia koskevan hallituksen esitysluonnoksen 15.6.2020 lausuntomenettely oli hyvän hallintotavan ja lainvalmisteluprosessin vastaista, koska kuraattorien ja psykologien siirtoasiaan liittyviltä keskeisiltä tahoilta ei pyydetty esityksestä lausuntoa. Lainvalmisteluprosessin mukaan pelkkä asianosaisten kuuleminen ei riitä, vaan sen lisäksi asianosaisilta on pyydettävä kirjallinen lausunto lakiluonnosehdotuksesta. Kirjalliset lausunnot voidaan jättää pyytämättä säädösehdotuksesta vain perustellusta syystä. Jos lausuntoja ei pyydetä esimerkiksi asian vähäisen merkityksen vuoksi, niin menettely perustellaan hallituksen esityksessä. Lakiluonnoksesta ei selviä, miksi kuraattori- ja psykologipalveluihin liittyviltä keskeisiltä tahoilta ei pyydetty lausuntoa lakiluonnoksesta.

Sosiaali- ja terveysministeriön kunnille ym. tahoille lähettämässä lausuntopyynnössä ihmetyttää myös se, ettei siinä ollut yhtään opiskeluhuollon kuraattorien ja psykologien siirtoa koskevaa kysymystä, vaikka asia on hyvin merkityksellinen kuntien, koulujen, oppilaitosten, oppilaiden/opiskelijoiden ja perheiden kannalta. Erittäin moni kaupunki ja kunta sekä monet muut lausunnonantajat vastustavat siirtämistä. Useissa lausunnoissa kumotaan tai kyseenalaistetaan hallituksen lakiluonnoksessa ja edelleen lakiesityksessä olevia väitteitä opiskeluhuollon kuraattori- ja psykologipalvelujen nykytilasta.

Koulukuraattorit ry huomauttaa, että opiskeluhuollon kuraattorien ja psykologien siirtoesityksestä sote-maakuntiin annettu runsas ja monipuolinen lausuntopalaute perusteluineen on hallituksen esityksessä hämmästyttävästi typistetty pariin riviin: **”Lausujien näkemykset opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelujen järjestämisvastuusta sote-maakunnille jakautuivat. Kaikki niistä lausuneet pitävät kuitenkin välttämättömänä, että palvelut järjestetään lähipalveluna.”** Lausuntopalautteen perusteella **opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalveluja koskevia säännösehdotuksia muutettiin hallituksen esitykseen vain siten, että opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelut on järjestettävä lähipalveluina myös toisen asteen opiskelijoille.**

Koulukuraattorit ry – Skolkuratorer rf vastustaa opiskeluhuollon kuraattorien ja psykologien siirtoa hyvinvointialueille

Opiskeluhuoltoa koskevan uudistuksen tarkoituksena oli nimenomaan koota oppilas- ja opiskelijahuoltolakiin (1287/2013) hajallaan olevaa opiskeluhuoltotoimintaa koskevaa lainsäädäntöä, mutta hallituksen sote-uudistusta koskeva lakiesitys on hajottamassa tätä toimivaa kokonaisuutta esittämällä opiskeluhuollon kuraattori- ja psykologipalvelujen hallinnollista siirtoa kunnista hyvinvointialueille sekä esittämällä kuraattoreille sosiaalihuoltolain mukaisia tehtäviä.

1. **Koulukuraattorit ry vastustaa opiskeluhuollon kuraattorien ja psykologien siirtämistä sote-uudistuksessa hyvinvointialueille ja esittää, että kyseiset palvelut jäävät edelleen kunnan järjestettäviksi tai että kunta voi järjestää ne yhdessä muiden kuntien kanssa.**

Opiskeluhuollon kuraattorien ja psykologien työn johtaminen sekä työn ja työparityöskentelyn suunnittelu ja kehittäminen tulee tapahtua edelleen yhteisessä hallintokunnassa opetustoimen organisaatiossa. Toimintaa ei tule siirtää hallinnollisesti kunnan opetustoimesta hyvinvointialueiden erillisiin sosiaalitoimen ja terveystoimen yksiköihin. **Opiskeluhuollon toiminnan ohjauksen ja kehittämisen tulee olla jatkossakin Opetushallituksen tehtävä.**

Koulukuraattorit ry vaatii sosiaali- ja terveysvaliokuntaa esittämään mietinnössään, että hallituksen esityksessä olevaa oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) 9 §:n (Järjestämisvastuu) 2 momenttia ja 21 §:n (Opiskeluhuollon rekisterit) 2 momenttia ei muuteta eikä 9 §:ään (Järjestämisvastuu) lisätä uutta 3 momenttia.

2. **Koulukuraattorit ry esittää, että opiskeluhuollon kuraattori- ja psykologipalveluista säädetään edelleen vain oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa. Kuraattorien tehtävistä ei tule säätää uusilla pykälillä sosiaalihuoltolaissa eikä psykologien tehtävistä uudella pykälällä terveydenhuoltolaissa. Kuraattoreista ei tule tehdä hyvinvointialueiden sosiaalitoimen eikä psykologeista hyvinvointialueiden terveystoimen työntekijöitä. Opiskeluhuollon kuraattorien ja psykologien tulee olla edelleen kunnan opetustoimen opiskeluhuollon työntekijöitä.**

Kummankin ammattiryhmän tulee keskittyä vain oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa säädettyihin yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhuollon, eri koululakien (peruskoulu, lukio, ammatillinen oppilaitos) sekä eri kouluasteiden opetussuunnitelmien velvoittamiin tehtäviin.

Koulukuraattorit ry vaatii sosiaali- ja terveysvaliokuntaa esittämään mietinnössään, että hallituksen esityksessä sosiaalihuoltolain (1301/2014) 14 §:n 2 momentin 16 kohtaa ei kumota, 14 §:n 1 momentin johdantokappaletta ja 2 momentin johdantokappaletta, sellaisena kuin niistä on 14 §:n 2 momentin johdantokappale laissa 512/2016, ei muuteta eikä lisätä 14 §:n (Tuen tarpeisiin vastaavat sosiaalipalvelut) 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi laissa 512/2016, uutta 13 b kohtaa (opiskeluhuollon kuraattoripalveluja) eikä uutta 27 c §:ää (Opiskeluhuollon kuraattoripalvelut).

Edellisten muutosten lisäksi terveydenhuoltolakiin (1326/2010) ei tule lisätä uutta 17 a §:ää (Opiskeluhuollon psykologipalvelut).

3. **Koulukuraattorit ry huomauttaa, että oppivelvollisuuslaki 1.8.2021 alkaen tuo lisävelvoitteita sekä perusopetuksen että toisen asteen kuraattoreille.**

4. **Koulukuraattorit ry esittää, että opiskeluhuollon kuraattorien ja psykologien pysymistä hallinnollisesti kunnan opetustoimen organisaatiossa puoltaa myös se, että nuorisopalvelut, joiden kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä kouluissa ja oppilaitoksissa, jäävät edelleen kunnan järjestämisvastuulle.**

Oppimisen tukeminen on sivuutettu lakiesityksessä

Lakiesityksessä todetaan vallitseva tilanne, että ”opiskeluhuollon kuraattorien ja psykologien toimimista nykyään pääosin opetustoimen alaisuudessa on pidetty hyvänä järjestelynä siinä suhteessa, että palvelujen järjestäjä tuntee oppilaitosympäristön ja myös oppilaiden ja opiskelijoiden tarpeet hyvin. Opiskeluhuollon työntekijöinä kuraattoreilla ja psykologeilla on myös ollut luonteva yhteistyö opetustoimen edustajien kanssa.”

Lakiesityksessä on täysin sivuutettu se, että kuraattoreilla ja psykologeilla on päivittäin myös oppimisen tukemiseen liittyviä lakisääteisiä perusopetuslain (esim. 16 ja 17 §), lukiolain (32 §) ja ammatillista koulutusta koskevan lain (64 ja 99 §) sekä eri kouluasteiden opetussuunnitelmien mukaisia velvoitteita. Esityksestä saa sellaisen kuvan, että kuraattorien ja psykologien työ olisi pelkkää sosiaali- ja terveydenhuoltoa.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain (7 § 1 mom.) mukaan kuraattorien ja psykologien tehtävänä on **antaa oppilaille ja opiskelijoille opiskelun ja koulunkäynnin tukea ja ohjausta ja toteuttaa sitä ensisijaisesti yhteisöllisenä opiskeluhuoltotyönä** esim. luokkien ja erilaisten ryhmien kanssa työskentelynä. Esim. kiusaamisen ehkäiseminen edellyttää pitkäjänteistä, suunnitelmallista ja koko kouluyhteisöä koskevaa yhteisöllistä työtä. Yhteisöllisen opiskeluhuoltotyön tekeminen onnistuu vain olemalla tiiviisti läsnä koulu- tai oppilaitosyhteisössä.

Jo vuoden 1973 Oppilashuoltokomitea korosti, että koulukuraattori- ja koulupsykologitoiminta järjestetään kunnan koulutoimen osana, koska koulun opetus- ja kasvatustyön tukemiseen ja kehittämiseen sekä huolenpitoon koulun työskentelyilmastosta tarvitaan kiinteästi koulussa työskentelevää ja tähän toimintaan erityisesti perehtynyttä oppilashuoltohenkilökuntaa.

Vuonna 2014 voimaan tulleessa oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa säädettiin ennaltaehkäisevä toiminta opiskeluhuollon ensisijaiseksi lakisääteiseksi tehtäväksi vuoden 1973 oppilashuoltokomitean näkemyksen mukaisesti. Nyt kuitenkin näyttää siltä, että **kuraattori- ja psykologitoiminnan siirtäminen hallinnollisesti hyvinvointialueille on romuttamassa oppilas- ja opiskelijahuoltolain ensisijaisen lakisääteisen yhteisöllisen tehtävän painottamalla selvästi yksilökohtaista työtä ja palveluketjujen toimimista.**

Johtamisen etääntyminen opetustoimesta ja oppilaitoksista

Lakiesityksessä on tärkeä havainto, että ”uudistuksessa riskinä voidaan pitää hyvinvointialueen etääntymistä kuntien opetustoimesta ja oppilaitoksista. Kuntien opetustoimen ja hyvinvointialueen opiskeluhuollon olisi tästä syystä kiinnitettävä erityistä huomiota sen varmistamiseen, että yhteistyörakenteet toimivat ja tietojenvaihto on riittävällä tasolla. Näillä keinoilla varmistettaisiin, että oppilaat ja opiskelijat saisivat tarvitsemansa tuen.”

Koulukuraattorit ry:n mielestä erittäin suuri riski on siinä, että vaikka kuraattori- ja psykologipalvelut toteutettaisiin jatkossakin lähipalveluina kouluilla ja oppilaitoksissa, hyvinvointialueiden organisaatioihin siirtymisen myötä kuraattorit ja psykologit menettäisivät toimivan lakisääteisen yhteistyön oppilaiden ja opetushenkilöstön kanssa hallinnon ollessa etäällä konkreettisesta työstä hyvinvointialueella, joka ei liity koulun/oppilaitoksen toimintaan millään tavalla. Suuri ristiriita olisi myös siinä, että perusopetuksen hallinto johtaa koulutoimea ja koulujen rehtorit koulujen toimintaa ja oppilashuoltoa eikä hyvinvointialueiden hallinto.

Syrjäytymistä ehkäisevä yhteisöllinen opiskeluhuolto vaatii hyvät ja toimivat johtamis- ja koulutusrakenteet sekä jatkuvaa kehittämistä, mikä edellyttää koulujen/oppilaitosten, koulu- ja oppilaitosympäristön ja sen tarjoamien mahdollisuuksien hyvää tuntemista. Miten yhteisöllistä opiskeluhuoltoa voi johtaa eri organisaatiosta, kuten hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveystoimen organisaatioista käsin? Vaarana on, että yhteisöllinen opiskeluhuolto katoaa pikkuhiljaa yksilöllisen ja korjaavan opiskeluhuollon jalkoihin.

Opetus- ja kulttuuriministeriö huomauttaa lausunnossaan, että toimintojen eriytyminen ehdotetulla tavalla kunnan ja maakunnan välille ei kuitenkaan saa johtaa siihen, että oppilas- ja opiskelijahuoltolain edellyttämä oppilashuoltotyön monialainen yhteistyö sekä toimeenpanon ohjaus siitä kärsii. Opetus- ja kulttuuriministeriön mukaan uudistukseen liittyvä riski sote-maakunnan etääntymisestä kuntien opetustoimesta ja oppilaitoksista on todellinen huoli ja asiaan tulee kiinnittää erityistä huomiota. **Opetus- ja kulttuuriministeriö korostaa, että koulutuksenjärjestäjällä tulee olla mahdollisuus johtaa oppilaitoksen toimintaa niin, että yhteisöllinen ja yksilöllinen opiskeluhuolto muodostaa kokonaisuuden ja mahdollistaa moniammatillisen yhteistyön opetushenkilöstön ja opiskeluhuollon ammattilaisten välillä. Opetus- ja kulttuuriministeriö edellyttää myös, että oppilas- ja opiskelijahuoltolaki säilyy jatkossakin opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla.**

Opetushallitus toteaa lausunnossaan, että ”opiskeluhuollon palvelujen keskittäminen suurempiin hallinnollisiin yksiköihin, sote-maakuntiin, voisi parantaa erityisesti pienissä kunnissa yksin työskentelevien työntekijöiden ammatillisen tuen ja täydennyskoulutuksen saatavuutta. Palvelujen johtamisessa, ohjauksessa ja täydennyskoulutuksessa on kuitenkin tärkeää ottaa huomioon opiskeluhuollon palveluiden erityisyys verrattuna muihin sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin. Työ opiskeluhuollossa on luonteeltaan toisenlaista kuin muiden sote-yksiköiden ja -ammattilaisten tekemä työ, jolloin myös sen edellyttämät ammatilliset valmiudet ovat erilaisia.”

Erityisesti pienillä paikkakunnilla on huolta siitä, että kuraattoreita ja psykologeja voitaisiin siirtää hyvinvointialueen sisällä sinne, missä työvoimasta on pulaa.

Koulukuraattorit ry esittää, että työnjohdon ja -organisoinnin on oltava siellä, missä työkin tehdään. Kuraattorien ja psykologien työn johtamista ei pidä siirtää hyvinvointialueille, joissa ei ole asiantuntemusta päiväkotien, koulujen ja oppilaitosten lasten ja nuorten arjesta tai siitä, mitä on ennaltaehkäisevä ja yksilökohtainen opiskeluhuolto kussakin yksikössä ja paljonko sitä tarvitaan. Johtamiseen liittyvä byrokratia lisääntyisi hyvinvointialueen hallinnon myötä.

Lakiesityksen mukaan ”opiskeluhuollon kuraattorien ja psykologien siirtyminen hallinnollisesti hyvinvointialueen sosiaali- ja terveyspalveluihin vahvistaisi kuraattorien ja psykologien työskentelyn yhteyttä hyvinvointialueen muuhun sosiaali- ja terveyshuoltoon.”

Koulukuraattorit ry katsoo, että samanaikaisesti se kuitenkin heikentäisi kuraattorien ja psykologien työskentelyn yhteyttä opetustoimeen, mikä on oppilas- ja opiskelijahuoltolain ja koululakien (peruskoulu, lukio, ammatillinen koulutus) mukaan ensisijainen päivittäinen yhteistyökumppani. Kuraattorien ja psykologien keskinäinen työparityöskentely ja yhteistyö voivat myös heikentyä, kun työntekijät sijoittuisivat hyvinvointialueen hallinnon eri yksiköihin sosiaalitoimeen ja terveystoimeen.

Asiakas- ja potilasrekisterit

Lakiesityksen mukaan hyvänä ratkaisuna nähtäisiin opiskeluhuollon työntekijöiden toimiminen saman rekisterinpitäjän alaisuudessa kirjaamalla asiakas- ja potilastietoja hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon asiakas- ja potilasrekisteriin. Esityksen mukaan ”oppilaisiin ja opiskelijoihin liittyvän asiakas- ja potilastiedon nykyistä sujuvampi käsittely opiskeluhuollon sisällä tehostaisi ja sujuvoittaisi kaikkien opiskeluhuollon toimijoiden työtä.” Tarkoittaisiko tämä käytännössä esim. sitä, että kouluterveydenhuolto pääsisi automaattisesti katsomaan kuraattorien asiakaskirjauksia? Niin se ei voi olla.

Tietosuojavaltuutetun lausunnon (2009) mukaan **”koulukuraattorin asiakasrekisterin tulee olla sosiaalihuollon muista rekistereistä erillinen kokonaisuus,** vaikka koulukuraattori toimisikin sosiaalitoimen palveluksessa. Rekisteri perustetaan koulukuraattorin laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi, mikä on myös asiakastietojen käsittelyn tarkoitus. **Koulukuraattorin salassa pidettäviä asiakastietoja voi käyttää vain kuraattorin toiminnassa, eikä muilla sosiaalitoimen työntekijöillä voi olla käyttöoikeutta tähän rekisteriin.** Sosiaalitoimen työntekijä voi tapauskohtaisesti saada koulukuraattorin asiakastietoja sosiaalihuollon erityislainsäädännössä olevien säännösten perusteella, jos tiedot ovat tarpeellisia sosiaalihuollon tehtävien hoitamiseksi.” (Tietosuojavaltuutetun toimiston lausunto koulun sosiaalityön asiakastiedot sosiaalihuollon asiakastietojärjestelmissä - tietokuvaukset 0.4 raportin lausuntopyyntöön. Dnro 961/41/2009.) Tietosuojavaltuutetun lausuntoon viitaten terveydenhuollon työntekijöillä ei ole oikeutta mennä lukemaan kuraattorin asiakaskirjauksia.

Kuraattorin työ on sosiaalihuoltolain (1301/2014, 14 § 2 mom.) mukaista sosiaalipalvelua ja oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaista opiskeluhuoltotyötä. Tästä syystä esim. potilastietojärjestelmä ei ole asianmukainen asiakastietojärjestelmä kuvaamaan kuraattorien päivittäin tekemää opiskelun ja koulunkäynnin tukemis- ja ohjaustyötä, jolla edistetään oppilas- ja

opiskelijahuoltolain (7 § 1 mom.) mukaisesti koulu- ja opiskeluyhteisön hyvinvointia sekä yhteistyötä opiskelijoiden perheiden ja muiden läheisten kanssa sekä tuetaan opiskelijoiden oppimista ja hyvinvointia ja sosiaalisia ja psyykkisiä valmiuksia. Nykyiset sosiaalihuollon asiakastietojärjestelmätkään eivät sovellu kuvaamaan riittävästi kuraattorin tekemää lakisääteistä yhteisöllistä opiskeluhuoltotyötä.

Työn seurannan ja kehittämisen näkökulmasta on erittäin tärkeää saada kuvattua myös kuraattorien ja psykologien tekemä lakisääteinen yhteisöllinen opiskeluhuoltotyö. Tällä hetkellä näyttää siltä, että kuraattorien ja psykologien työn kuvaamiseen kehitetty **Aura-asiakastietojärjestelmä mahdollistaa parhaiten kuraattorien ja psykologien tekemän sekä yksilökohtaisen että yhteisöllisen oppilashuoltotyön dokumentoinnin. Sen lisäksi siinä pystytään dokumentoimaan oppimiseen tukeen ja koulunkäyntijärjestelyihin liittyviä asioita**. Aura-järjestelmä on kehitetty vuodesta 1998 alkaen peruskouluissa, lukioissa ja ammatillisissa oppilaitoksissa tehtävän kuraattori- ja psykologityön dokumentointiin ja tilastointiin. Se on rakennettu niin, että kuraattorit ja psykologit eivät pääse katsomaan toistensa kirjauksia tietosuojavaltuutetun ohjeistuksen mukaisesti. Se mahdollistaa myös monipuolisen yhteisöllisen opiskeluhuoltotyön kuvaamisen ja tilastoinnin. Aura-asiakastietojärjestelmä otettiin pilotoinnin jälkeen käyttöön vuonna 2002. Tällä hetkellä se on käytössä yli 100 kunnassa ja sitä käyttää yhteensä yli 1300 kuraattoria ja psykologia valtakunnallisesti.

Työn vaikuttavuutta, määrää ja laatua pitää pystyä seuraamaan tilastollisesti myös kuraattorien ja psykologien tekemästä lakisääteisestä yhteisöllisestä opiskeluhuoltotyöstä. Näyttää siltä, että kuraattorien ja psykologien tekemän työn erityisyyttä ei ole lakiesityksessä huomioitu. Samaan asiaan ovat lausunnoissaan kiinnittäneet huomiota myös mm. Opetushallitus, Oppiva-verkoston neuvottelukunta ja Hollolan kunta. Opetushallitus toteaa lausunnossaan, että ”yhtenäiset asiakastietojärjestelmät yhdistetään esityksessä tiedolla johtamiseen. Tähän sisältyy uhkakuva siitä, että opiskeluhuoltoa johdettaisiin jatkossa maakunnista asiakastilastoihin perustuen ja painottuen asiakas- ja vastaanottosuoritteisiin. Tämä rajoittaisi pahimmillaan mahdollisuuksia yhteisöllisen työn toteuttamiseen, johon suoritteiden mittaaminen ei aina sovellu. Riippumatta psykologien ja kuraattorien hallinnollisesta sijoittumisesta, tietojärjestelmien ongelmat eivät poistu esitetyillä toimenpiteillä ja niiden ratkaiseminen edellyttää joka tapauksessa kehittämistyötä.”

Koulukuraattorit ry esittää, että kuraattorien ja psykologien käyttämässä asiakastietojärjestelmässä tulee pystyä kirjaamaan sekä lakisääteinen yhteisöllinen että yksilökohtainen opiskeluhuoltotyö sekä oppimisen tukeen ja koulunkäyntijärjestelyihin liittyvät toimenpiteet.

Sosiaalihuollon tehtävät

Lakiesityksessä korostetaan vain sosiaalihuollon ja terveydenhuollon mukaisia tehtäviä jopa niin, että lakiesityksessä esitetään kuraattoreille täysin uusia sosiaalihuoltolain mukaisia tehtäviä. Esityksen mukaan ”hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystoimen organisaatioissa kuraattoreilla olisi myös tarvittaessa mahdollisuus tehdä sosiaalihuoltolain mukaisia palvelutarpeen arviointeja ja päätöksiä, eikä oppilaiden tarvitsisi tämän vuoksi erikseen hakeutua sosiaalihuollon toimipisteisiin.” Tuo tarkoittaisi sitä, että kuraattorin tekemä lakisääteinen ennaltaehkäisevä työ muuttuisi korjaavaksi työksi. Oppilaiden, opiskelijoiden ja vanhempien luottamus kuraattoriin luotettavana koulun/oppilaitoksen lähityöntekijänä murenisi kuraattorin tehdessä palvelutarpeen arviointeja ja sosiaalihuoltolain mukaisia virkapäätöksiä. Eivät kaikki kuraattorien asiakkaina olevat oppilaat ja opiskelijat vanhempineen haluaisi, että koululla kuraattori alkaisi syvällisesti selvitellä heidän perhe-elämäänsä, jota palvelutarpeen selvittäminen voi tarkoittaa.

Kuraattorien toimet pitäisi muuttaa viroiksi, jotta sosiaalityöntekijän tai sosionomin koulutuksen omaava kuraattori voisi edes tehdä päätöksiä. Toisen asteen koulutuksessa opiskelijoiden ikähaitari on suuri: 15-vuotiaista yli 50-vuotiaisiin. Päätösten tekeminen edellyttäisi sitä, että kuraattorilla tulisi olla käytössään **koko sosiaalihuollon palveluvalikko**, josta työntekijä

pystyisi valitsemaan sopivimman avun oppilaalle tai opiskelijalle, jolla voi olla lastensuojelullisia, toimeentulo-, mielenterveys- ja/tai päihdeongelmia. **Siirtyminen hyvinvointialueelle toisi ison lisätyön kuraattorin nykyisiin tehtäviin.**

Palvelutarpeen arviointien ja niihin liittyvien päätösten tekeminen on sosiaalihuoltolain mukaista, mutta ei oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaista toimintaa. Lapsilla, nuorilla ja aikuisilla opiskelijoilla on oikeus oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaisiin kuraattoripalveluihin. Kuraattorien tulee saada jatkossakin tehdä täysiaikaisesti oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaisia lakisääteisiä yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhuollon tehtäviä kouluissa ja oppilaitoksissa eikä siirtää kuraattorien työpanosta sosiaalihuoltolain mukaisiin virkatehtäviin.

Koulukuraattorit ry esittää, että kuraattorit eivät saa missään tapauksessa joutua kaksoisrooliin, jossa ensin toimitaan luotettavana tukijana ja hetken päästä tehdäänkin päätöksiä, joita asiakas saattaa vastustaa. Kuraattoripalvelun tulee pysyä edelleen matalan kynnyksen helposti lähestyttävänä palveluna. Oppilas- ja opiskeluhuoltolain (15 §) mukaan kuraattorin tai psykologin luokse tulisi päästä kriisitilanteissa jo samana tai seuraavana työpäivänä, muutoin aikaa tulee tarjota seitsemän työpäivän kuluessa. Lisäksi on muistettava myös se, että kuraattorin palvelut ovat oppilaille ja opiskelijoille vapaaehtoisia ja suostumukseen perustuvia. Kuraattori ei voi olla se, joka paikkaisi tai tekisi muille työntekijöille kuuluvia sosiaalihuollon tehtäviä.

Moni lausunnonantaja suhtautui kriittisesti kuraattoreille esitettyihin uusiin tehtäviin. **Opetus- ja kulttuuriministeriö** pitää esitettyjä tehtäviä soveltumattomina kuraattorin työhön. **Opetushallitus** näkee palvelutarpeen arvioinnin päätöksineen vaativaksi, sosiaalityön osaamista edellyttäväksi tehtäväksi. Niiden myötä kuraattorin yksilökohtaisen työ lisääntyisi ja yhteisöllinen työ vähentyisi. Kuraattorin tehtävänkuvaan rakentuisi uudenlainen lastensuojelullinen ulottuvuus, joka voisi vaikuttaa oppilaiden, opiskelijoiden ja huoltajien halukkuuteen hakeutua palvelujen piiriin matalalla kynnyksellä. Opetushallitus muistuttaa myös, että oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaan yksilökohtainen opiskeluhuolto on oppilaalle ja opiskelijalle vapaaehtoista ja suostumukseen perustuvaa.

Lapsiasiavaltuutettu toteaa, että ”koulukuraattorien tekemillä sosiaalihuoltolain mukaisilla päätöksillä ja palvelutarpeen arvioinneilla voi olla lasten oikeuksien toteutumisen kannalta merkittäviä seurauksia. Lapsiasiavaltuutettu kysyy, johtaako esitetty työ- ja toimenkuvan muutos siihen, että koulukuraattorit tekevät yhä enenevässä määrin yksilötyötä kouluyhteisön kannalta erittäin merkityksellisen ja tärkeän yhteisöllisen työn sijasta. Ilman tuntuvaa lisäystä koulukuraattoreiden resursseihin, voisi esitetty uudistus heikentää kyseisen palvelun saatavuutta. Tällöin oppilaiden ja koko kouluyhteisön kannalta kriittiset ”matalan kynnyksen” sosiaaliset ja yhteisölliset ongelmat, joita kouluarjessa päivittäin kohdataan, voivat jäädä vaille ratkaisua. Koulukuraattoreiden tieto- ja osaamispohja ei tällä hetkellä ole välttämättä riittävä sosiaalihuoltolain mukaisten arviointien ja päätösten tekemiseen ja seurantaan.”

Ehkäisevän päihdetyön järjestöverkosto esittää, että ”koulukuraattorien olemista osana sosiaali- ja terveystoimea aikaisemman opetustoimen sijaan tulee tarkkailla kriittisesti, sillä kuraattoripalveluihin mahdollisesti sisälletyt sosiaalitoimen työtehtävät eivät vastaa sitä työtä, mitä kuraattorit nyt tekevät. Kuraattorit ovat perinteisesti edustaneet lapsille ja nuorille mahdollisuutta ottaa asioita puheeksi matalalla kynnyksellä. Mikäli kuraattorit jatkossa tekisivät esimerkiksi sosiaalihuoltolain mukaisia päätöksiä ja palvelutarpeen arviointeja, voisi keskusteluyhteys oppilaiden ja kuraattorien välillä heikentyä. Tämä on tärkeä näkökulma varsinkin päihteisiin liittyvissä keskusteluissa, jossa on tärkeää, että oppilaat voivat puhua huolistaan hyvin varhaisessa vaiheessa ja täysin vapaaehtoisesti.”

Lastensuojelun Keskusliitto toteaa, että ”kuraattoreiden työn kuvaan esitetään huomattavia muutoksia. Kuraattorien työnkuvan painottuminen yksilötyöhön ei ole kannatettava muutos, sillä se olisi ristiriidassa viimeaikaisen kehitystyön kanssa, jossa painopistettä on siirretty nimenomaan oppilas- ja opiskelijahuollon yhteisölliseen työhön, jonka tarve ei ole vähentynyt. Kuraattorina voi työskennellä soveltuvalla korkeakoulututkinnolla myös ilman sosiaalityöntekijän pätevyyttä.

Lakiluonnoksen mukaan kuraattorien toimenkuva muuttuisi palvelutarpeen arviointien ja päätösten tekijäksi, mikä on ristiriidassa sen kanssa, mitä palvelutarpeen arvioinnista tekevän henkilön pätevyyksistä säädetään sosiaalihuoltolaissa. Se myös muuttaisi kuraattorien tehtävän ennaltaehkäisevästä työstä korjaavaan työhön. Riskinä on, että kaksoisroolin vuoksi estyy kuraattorien mahdollisuus tehdä ennaltaehkäisevää työtä. Kuraattorien ja koulupsykologien työ päivittäisessä perusopetuslain mukaisessa oppimisen tukemisessa on keskeinen. Oppilas- ja opiskelijahuoltolain (7 §) mukaan kuraattorien tehtävänä on antaa opiskelun ja koulunkäynnin tukea ja ohjausta. Myös tietosuojakysymykset, mikäli kuraattorit siirtyvät sote-maakunnan alaisuuteen, on ratkaistava yksilönoikeuksia kunnioittavalla tavalla."

Myös **Mannerheimin Lastensuojeluliitto** toteaa, että "kuraattoreille olisi tulossa merkittäviä uusia tehtäviä, mikä vaikuttaisi heidän nykyisten tehtäviensä hoitamiseen. Sosiaalihuollon palveluiden tarjoaminen koulujen ja oppilaitosten yhteydessä on hyvä ajatus, mutta siihen tulee osoittaa riittävät henkilöstövoimavarat. Jos palvelutarpeen arviointi ja päätöksenteko palveluista annettaisiin kuraattorien vastuulle eikä heitä palkattaisi lisää, kuraattorien nykyiset työtehtävät ja erityisesti yhteisöllinen opiskeluhuolto jäisivät liian vähäiselle huomiolle. Tämä vesittäisi nykyisen oppilas- ja opiskelijahuollon perusajatuksen, jossa yhteisöllinen opiskeluhuolto on perustana työlle."

Suomen Vanhempainliitto esittää, että "kuraattori on koulussa luotettava, tuttu ja turvallinen aikuinen, jonka luokse on helppo mennä. Näin tulee olla myös jatkossa. Palvelutarpeen arviointi ja siihen liittyvien päätösten tekeminen tuovat tehtävään kontrollin elementin, mikä voi nostaa oppilaiden ja heidän vanhempiensa kynnystä olla yhteydessä kuraattoriin. Yksilökohtainen opiskeluhuolto on vapaaehtoista ja se edellyttää oppilaan ja tarvittaessa huoltajan suostumusta. Koulukuraattorin toimintaympäristönä on koulu ja tehtävänkuvana on erityisesti yhteisöllinen opiskeluhuolto. Kuraattorien tehtävänkuvan laajentaminen lastensuojelutyöhön veisi työn kuvaa uuteen suuntaan, kasvattaisi todennäköisesti yksilökohtaisen työn osuutta ja vähentäisi koulukuraattorin aikaa ja mahdollisuuksia osallistua yhteisölliseen ja ennaltaehkäisevään työhön. Suomen Vanhempainliitto pitää tärkeänä, että opiskeluhuoltotyön painopiste säilyy jatkossakin ennaltaehkäisevässä ja yhteisöllisessä opiskeluhuollossa."

Valtakunnallinen sosiaalityön yliopistoverkosto Sosnet toteaa, että kuraattoreille esitetty sosiaalihuoltolain mukaisten palvelutarpeen arviointien ja päätösten tekeminen "on sinänsä kannatettava periaate, edellyttäen että tehtävä resursoidaan kunnolla ja että työntekijöillä on sosiaalihuoltolain mukainen pätevyys palvelutarpeen arvioinnin tekemiseen (joko sosionomi tai sosiaalityöntekijä)."

Kuraattoreille ja psykologeille sitovat henkilöstömitoitukset

Lakiesityksessä opiskeluhuollon siirtoa hyvinvointialueille perustellaan sillä, että "nykyinen opiskeluhuollon palvelujen hajaantuminen eri hallinnollisille toimijoille on aiheuttanut palveluihin suurta vaihtelua, vaikeuttanut niiden ohjausta ja pirstonut palvelujärjestelmää. Oppilaat ja opiskelijat ovat eriarvoisessa asemassa palvelujen saannin ja laadun suhteen."

Koulukuraattorit ry:n näkemyksen mukaan hallituksen esityksessä mainittu palvelujen suuri vaihtelu ei johdu eri hallintokunnissa toimimisesta vaan riittämättömistä opiskeluhuollon kuraattori- ja psykologiresursseista perusopetuksessa ja toisella asteella.

Perusopetuksen ja toisen asteen kuraattorien resurssien riittämättömyyden todentavat myös tutkimukset. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ja opetushallituksen keväällä 2018 perusopetuksen kuraattoreille tekemän kyselyn (Tutkimuksesta tiiviisti 4/2019, Hietanen-Peltola, Vaara, Laitinen) ja keväällä 2019 toisen asteen kuraattoreille tekemän kyselyn (Tutkimuksesta tiiviisti 55/2019, Hietanen-Peltola, Vaara, Laitinen) mukaan yhdenvertaisuus ei valtakunnallisesti toteutunut kuraattoripalvelujen saatavuudessa. Suurilla oppilas- ja toimipisteiden lukumäärillä on mahdoton vastata oppilas- ja opiskelijahuoltolain velvoitteisiin.

Opiskeluhuoltopalveluja antavilla kuraattoreilla ja psykologeilla ei ole valtakunnallisia henkilöstömitoitussuosituksia kuten kouluterveydenhoitajilla ja -lääkäreillä on ollut jo vuodesta 2004 alkaen. Tältä osin kuraattorien ja psykologien asiakkaina olevat oppilaat ja opiskelijat eivät ole yhdenvertaisessa asemassa opiskeluhuoltopalveluja antavien terveydenhoitajien ja lääkärien kanssa.

Koulukuraattorit ry esittää henkilöstömitoitussuositukseksi korkeintaan 500 oppilasta tai opiskelijaa/vastaava kuraattori/kuraattori painokertoimineen (esim. erityisen tuen oppilaat, erityisluokat, maahanmuuttajataustaiset oppilaat, alueen sosioekonomiset olosuhteet, alueen työttömyysaste, vuokrapainotteisuus) ja korkeintaan kolme toimipistettä/vastaava kuraattori/kuraattori.

Tuolla henkilöstömitoituksella ja toimipisteiden määrällä olisi nykyistä huomattavasti paremmat mahdollisuudet vastata kuraattorin asiakastyötä koskeviin aikamääreisiin (OHL 15 §) ja toteuttamaan sekä lakisääteistä yhteisöllistä että yksilökohtaista opiskeluhuoltotyötä. Mitoituksen tulee olla samansuuruinen esi-, perus- ja toisella asteella. Mitoituksen pitäisi olla sellainen, että se mahdollistaisi myös työn kehittämiseen tarvittavan ajan. Yhteinen opetustoimen hallinnollinen organisaatio, sopiva henkilöstömitoitus ja toimipisteiden määrä mahdollistaisi myös tiiviimmän työparityöskentelyn opiskeluhuollon psykologin kanssa.

Kuraattori- ja psykologipalvelujen saavutettavuus

Hallituksen esityksen mukaan kuraattori- ja psykologipalvelujen on oltava opiskelijoiden helposti saavutettavissa, ja hyvinvointialueen on järjestettävä ne ensisijaisesti oppilaitoksessa. Kuraattorien ja psykologien työtilat voivat esityksen mukaan sijaita myös oppilaitoksen välittömässä läheisyydessä, jolla tarkoitettaisiin opiskelijoiden kannalta kohtuullista kävelyetäisyyttä oppilaitoksesta. Hallituksen esityksestä ei käy selville kohtuullisen kävelyetäisyyden pituus.

Kuraattorien ja psykologien työtilojen sijaitseminen oppilaitoksen ulkopuolella ei kuulosta toimivalta ratkaisulta, koska kuraattorien ja psykologien työ rytmittyy koulun/oppilaitoksen oppituntien ja välituntien määrittämän aikataulun mukaan. Nuorempien oppilaiden kohdalla hakeminen koulusta vastaanotolle ja saattaminen takaisin koululle olisi turvallisuussyistä välttämätöntä, mutta käytännössä mahdotonta, koska kuraattorin tai psykologin asiakkuudet ovat salassa pidettäviä eivätkä he sen vuoksi voi kulkea asiakkaansa kanssa koulun ulkopuolella. Hallituksen esityksestä ei selviä, kuka hoitaisi ja kenen vastuulla oppilaiden saattaminen olisi.

Koulukuraattorit ry esittää, että kuraattorien ja psykologien työtilojen tulee sijaita kouluissa ja oppilaitoksissa, jotta kuraattori- ja psykologipalvelut olisivat konkreettisesti ja helposti oppilaiden ja opiskelijoiden saatavilla.

Kuraattorin kelpoisuuden muutostarve oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa

Lausuntoyhteenvedon mukaan **”Useat lausunnonantajat huomioivat, että järjestämisvastuun siirtyminen sote-maakunnalle edellyttänee vielä joitain muutoksia oppilas- ja opiskelijahuoltolakiin sekä mahdollisesti muuhun opetusta ja koulutusta koskevaan lainsäädäntöön.”**

Yksi lausunnoissa esitetyistä muutoksista on **kuraattorin nykyisen kelpoisuuden muuttaminen vastaamaan sosiaalihuollon ammattihenkilölakia**. Tällä hetkellä voimassa oleva kuraattorin kelpoisuus on vastoin oppilas- ja opiskelijahuoltolakia (1287/2 §, kohta 4), jonka mukaan oppilas- ja opiskelijahuoltolain tarkoituksena on turvata opiskelijoiden tarvitsemien opiskeluhuoltopalvelujen yhdenvertainen saatavuus ja laatu. **Kuraattorien palvelujen laadun suhteen** oppilaat ja opiskelijat ovat hyvin eriarvoisessa asemassa, koska 1.1.2017 voimaan tullut kuraattorin kelpoisuuden muutos mahdollistaa valita kuraattoriksi sosiaalityöntekijän ja sosionomin koulutuksen saaneiden lisäksi

muillakin koulutuksilla, jotka eivät tuota sosiaalihuollon laillistetun ammattihenkilön pätevyyttä.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain voimaan tullessa 1.8.2014 kuraattorin kelpoisuudeksi säädettiin vähintään sosionomi ja vastaavan kuraattorin kelpoisuudeksi sosiaalityöntekijä. Normien purkamiseen liittyen edellinen hallitus lähti muuttamaan tuota oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa säädettyä kuraattorin kelpoisuutta. Edellisen hallituksen sivistysvaliokunta hylkäsi silloisen kuraattorin kelpoisuutta koskevan hallituksen esityksen ja teki oman esityksensä, jonka mukaan kuraattorin kelpoisuudeksi tuli 1.1.2017 seuraava (OHL 7 § 2 mom.): Kuraattorina voi toimia vähintään sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain (817/2015) 8 §:n 1 momentissa tarkoitetun korkeakoulututkinnon suorittanut henkilö (sosionomi), taikka henkilö, jolla on soveltuva korkeakoulututkinto, ja suoritettuna sosiaalialan aineopinnot tai vähintään kahden vuoden työkokemus kuraattorin tai sitä vastaavasta sosiaalialan tehtävästä. Jokaisen oppilaitoksen käytettävissä on oltava sellaisen opiskeluhuollon vastaavan kuraattorin palveluja, joka on sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain 7 §:ssä tarkoitettu ammattihenkilö (sosiaalityöntekijä), sekä psykologin palveluja.

Kyseisessä kuraattorin kelpoisuutta koskevassa pykälässä on kaksi virhettä: yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen koulutusvastuissa ei ole olemassa ”sosiaalialan aineopinnot”-termiä eikä ole olemassa kuraattoria vastaavaa sosiaalialan tehtävää. Yliopistojen koulutusvastuussa on vain ”sosiaalityön aineopinnot”-termi. Rekrytoinneista vastaavat henkilöt ovat olleet ihmeissään kuluneen neljän vuoden aikana, miten tuota kuraattorin monimutkaista kelpoisuuspykälää tulkitaan. Edellisen hallituksen esityskään kuraattorin kelpoisuudeksi ei olisi riittänyt sosiaalihuollon ammattihenkilön laillistamiseen, koska siinä edellytettiin kuraattorilta vain sosiaalityön aineopintojen suorittamista. **Sosiaalihuollon ammattihenkilön laillistamisen edellytyksenä on sosiaalityön pääaineopintojen suorittaminen tai sosionomin (AMK) tutkinto.**

Koulukuraattorit ry esittää, että kuraattorin kelpoisuus (OHL 7§ 2 mom.) muutetaan vastaamaan mahdollisimman pian sosiaalihuollon ammattihenkilölain mukaisia pätevyyksiä seuraavasti: Kuraattorina voi toimia vähintään sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain (817/2015) 8 §:n 1 momentissa tarkoitetun korkeakoulututkinnon suorittanut henkilö. Jokaisen oppilaitoksen käytettävissä on oltava sellaisen opiskeluhuollon vastaavan kuraattorin palveluja, joka on sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain 7 §:ssä tarkoitettu ammattihenkilö, sekä psykologin palveluja.

Oppilailla ja opiskelijoilla on oltava yhtäläinen oikeus saada opiskeluhuollon kuraattorilta sosiaalihuollon laillistetun ammattihenkilön antamaa palvelua samalla tavalla kuin he saavat opiskeluhuollon psykologilta, terveydenhoitajalta ja lääkäriltä terveydenhuollon laillistetun ammattihenkilön antamaa palvelua sekä sosiaalihuollon laillistetulta vastaavalta kuraattorilta.

Myös Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö **Talentia ry** esittää lausunnossaan kuraattorin kelpoisuuden muuttamista vastaamaan sosiaalihuollon ammattihenkilölakia. **Opetus- ja kulttuuriministeriö** toteaa lausunnossaan, että ”Tällä hetkellä kuraattorina voi toimia vähintään sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain (817/2015) 8 §:n 1 momentissa tarkoitetun korkeakoulututkinnon (sosionomi, geronomi, kuntoutuksen ohjaaja) suorittanut henkilö, taikka henkilö, jolla on soveltuva korkeakoulututkinto, ja suoritettuna sosiaalialan aineopinnot tai vähintään kahden vuoden työkokemus kuraattorin tai sitä vastaavasta sosiaalialan tehtävästä. Jokaisen oppitaitoksen käytettävissä on oltava sellaisen opiskeluhuollon vastaavan kuraattorin palveluja, joka on sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain 7 §:ssä tarkoitettu ammattihenkilö, sekä psykologin palveluja. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1501/2016).”

Koulukuraattorit ry huomauttaa, että edellisessä opetus- ja kulttuuriministeriön kuraattorin kelpoisuuden kuvauksessa esitetään virheellisesti, että myös geronomi ja kuntoutuksen ohjaaja olisivat päteviä kuraattorin tehtävään sosionomin lisäksi. Sosiaalihuollon ammattihenkilölain **(817/2015) 8 §:n 1 momentti koskee vain sosionomia.** Geronomista säädetään kyseisen lain 8 §:n 2 momentissa ja kuntoutuksen ohjaajasta 8 §:n 3 momentissa. **Geronomi ja kuntoutuksen**

ohjaaja eivät siis ole päteviä kuraattorin tehtävään, vaikka ovat laillistettuja sosiaalihuollon ammattihenkilöitä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö ottaa lausunnossaan kantaa myös kuraattoreille esitettyihin uusiin tehtäviin. Ministeriö kyseenalaistaa kuraattorien tehtävään soveltumattomana hallituksen esityksessä mainitun kuraattorien mahdollisuuden tarvittaessa tehdä sosiaalihuoltolain mukaisia palvelutarpeen arviointeja ja päätöksiä sote-maakunnan sosiaali- ja terveystoimen organisaatiossa. Lausunnon mukaan ”Oppilas- ja opiskeluterveydenhuollon järjestämisvastuun siirron vaikutuksia ei ole arvioitu riittävästi ammattihenkilöiden asemaan kelpoisuussääntelyn ja ammattioikeuksien näkökulmasta. Opetus- kulttuuriministeriö ei pidä tarkoituksenmukaisena sitä, että koulukuraattorien kelpoisuusvaatimusta kavennettaisiin nykyisestä jatkovalmistelussa.”

Koulukuraattorit ry huomauttaa, että edellisessä sitaatissa puhutaan virheellisesti oppilas- (pitäisi olla koulu)- ja opiskeluterveydenhuollon järjestämisvastuun siirrosta. Tässä asiayhteydessä pitäisi puhua, että **opiskeluhuollon kuraattoripalvelujen järjestämisvastuun siirron** vaikutuksia ei ole arvioitu riittävästi ammattihenkilöiden asemaan kelpoisuussääntelyn ja ammattioikeuksien näkökulmasta. **Koulukuraattorit ry näkee samoin opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa sen, että sosiaalihuoltolain palvelutarpeen arviointien ja päätösten tekeminen ei sovellu kuraattorin tehtävään, jossa pitää keskittyä tekemään oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa säädettyjä ennaltaehkäiseviä yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhuollon tehtäviä.**

Koulukuraattorit ry:tä kuitenkin ihmetyttää opetus- ja kulttuuriministeriön näkemys siitä, että kuraattorin kelpoisuusvaatimus säilytettäisiin nykyisellään ja että yhä edelleen kuraattoreina voisi toimia ei laillistettuja työntekijöitä. Samassa lausunnossa kuitenkin toisessa kohdassa esitetään, että ”Erityisesti kuraattorien osaamiseen ja kelpoisuuteen liittyviä kysymyksiä tulisi selkiyttää”. **Opetus- ja kulttuuriministeriön esitys, että kuraattorin nykyistä kelpoisuutta ei muutettaisi vastaamaan sosiaalihuollon ammattihenkilölakia, on vastoin oppilas- ja opiskelijahuoltolakia (1287/2 §, kohta 4) ja vastoin myös opetus- ja kulttuuriministeriössä valmisteilla olevaa koulutuspoliittista suunnitelmaa:** ”Koulutuspoliittisena lähtökohtana on, että pätevä ja ammattitaitoinen henkilöstö turvaa hyvän kasvatuksen ja oppimisen. Lapsen, nuoren ja aikuisen oikeus osaavan, pätevän ja osaamistaan uudistavan opettajan opetukseen ja **muun henkilöstön ohjaukseen** on turvattava myös muuttuvissa toimintaympäristöissä.”

Valtakunnallinen sosiaalityön yliopistoverkosto Sosnet toteaa lausunnossaan, että ”nykyisellään sosiaalihuollosta erillisestä oppilaitosten sosiaalityöstä on syntynyt epäselvyyksiä myös esimerkiksi sosiaalihuollon ammattihenkilölain ulottumisesta oppilaitosten kuraattoritoimintaan. Yhtenäinen hallinnollinen asema poistaisi nämä tulkintaongelmat. Viimeistään koronapandemia on tehnyt näkyväksi koulun sosiaalityön tärkeyden lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja lastensuojelun näkökulmasta.”

Koulukuraattorit ry huomauttaa, että kuraattorin kelpoisuuteen liittyvät tulkintaongelmat poistuvat vasta sitten, kun kuraattorin nykyinen monimutkainen ja virheitä sisältävä kelpoisuusmomentti (OHL 7 § 2 mom.) muutetaan vastaamaan ja koskemaan ainoastaan sosiaalihuollon ammattihenkilölakia. Kuraattoripalvelu on sosiaalihuoltolain (1301/2014, 14 § 2 mom.) mukaista sosiaalipalvelua, jonka perusteella jokaisen kuraattorin tulee olla laillistettu sosiaalihuollon ammattihenkilö. Tällä hetkellä näin ei ole. Oppilaiden, opiskelijoiden ja huoltajien sekä myös kuraattorien itsensä näkökulmasta kuraattorin kelpoisuus/pätevyys on myös oikeusturvakysymys. Jokaisen kuraattorin tulee olla sosiaalihuollon laillistettu ammattihenkilö riippumatta siitä, työskenteleekö hän kunnan opetustoimen tai hyvinvointialueen organisaatiossa. Hallituksen esityksessä esitetään muutettaviksi useita oppilas- ja opiskelijahuoltolain pykäliä, mutta ei kuitenkaan esitetä kuraattorin kelpoisuuden muutosta. Tältä osin lakiesitys on epäjohdonmukainen.

Mira Kumpula
Puheenjohtaja
Koulukuraattorit ry – Skolkuratorer rf

Satu Jokelainen
Varapuheenjohtaja
Koulukuraattorit ry – Skolkuratorer rf

Liite: Opiskeluhuollon kuraattorien ja psykologien siirtoa koskeva lausuntopalaute

Kuntien ja sivistystoimen työnantajien näkemyksiä

Sote-maakuntia koskevien lausuntojen yhteenvedon (STM:n raportteja ja muistioita 2020:32, 115) mukaan **”Suuri osa kunnista vastusti opiskeluhuollon kuraattorien siirtämistä sote-maakuntiin. Työntekijöiden toivottiin säilyvän kunnan palveluksessa, jotta palveluita ja niiden resursointia koskeva päätöksenteko säilyisi opetustoimessa, lähellä palveluja. Huolta ilmaistiin siitä, että sosiaali- ja terveystoimen alaisuudessa yksilökohtainen työ korostuisi yhteisöllisen työn kustannuksella.”**

Lausuntojen mukaan siirtoesitystä vastustaa **sekä suurimmat että pienemmät kaupungit ja kunnat.** Maamme 10 suurimmasta kaupungista Helsinki, Tampere, Vantaa, Turku, Jyväskylä, Lahti ja Kuopio vastustavat siirtoa. Myös monet keskisuuret ja pienemmät kaupungit kuten mm. Hamina, Hyvinkää, Järvenpää, Joensuu, Kajaani (kuraattorien kohdalla), Kerava, Kokkola, Kotka, Kouvola, Porvoo, Raasepori, Rauma, Rovaniemi, Salo, Sastamala, Seinäjoki, Tornio, Valkeakoski ja Varkaus suhtautuvat kielteisesti kuraattorien ja psykologien siirtoon sote-maakuntiin. Siirtoa vastustaa myös suurimmat kunnat: Nurmijärvi, Kirkkonummi, Tuusula, Lempäälä, Hollola, Mäntsälä, Mustasaari, Laukaa ja Kempele. Myös monet pienemmät kaupungit kuten esim. Mänttä-Vilppula, Närpiö, Virrat, Kristiinankaupunki, Ähtäri, Harjavalta ja Suomen pienin kaupunki Kaskinen (1275 asukasta) vastustavat siirtoa. **Lempäälän kunta toteaa lausunnossaan, että ”pienten kuntien talousongelmia ei tulisikaan ratkaista pakottamalla kaikki kunnat siirtämään toimiva ja tarpeellinen psykososiaalinen oppilashuolto sote-maakuntiin. Jatkossa tulisi pikemmin tukea ja mahdollistaa paikallisiin olosuhteisiin soveltuvien ratkaisujen löytäminen.”**

Lakiluonnoksessa ja hallituksen esityksessä ollaan huolissaan alle 6000 asukkaan kunnista kuraattorien ja psykologien palvelujen kohdalla. Lausuntojen mukaan kuitenkin esim. hyvin moni pienehkö 2000 - 4000 asukkaan kunta vastustaa kuraattorien ja psykologien siirtoa sote-maakuntiin/hyvinvointialueille. Tällaisia kuntia ovat esim. Virolahti, Evijärvi, Uurainen, Kuortane, Veteli, Punkalaidun, Korsnäs, Hartola, Merikarvia ja Soini. Vastustajissa on myös alle 2000 asukkaan kuntia kuten esim. Myrskylä, Kihniö, Karijoki ja Lestijärvi, joka on Suomen mantereen toiseksi pienin kunta 717 asukkaallaan.

Esim. Soinin kunta toteaa lausunnossaan, että **”koulukuraattori kuuluu yhtä kiinteästi koulun toimintaan kuin esim. ohjaaja- ja avustajapalvelut. Koulukuraattorit ovat tällä hetkellä lähes kaikissa kunnissa opetuspalveluiden henkilöstöä eikä heidän siirtämisellään erilliseen sosiaali- ja terveyspalvelujen organisaatioon saavuteta minkäänlaista toiminnallista tai taloudellistakaan hyötyä. On tärkeää, että opetuspalvelut ja niihin kiinteästi liittyvät oheispalvelut muodostavat selkeän, toimivan ja yhtenäisen kokonaisuuden osana keskeisimpiä kuntapalveluja.”**

Lausuntojen mukaan **Raahen seudun hyvinvointikuntayhtymä** (Raahe, Pyhäjoki ja Siikajoki) ja **Pohjanmaan hyvinvointikuntayhtymä** (Kristiinankaupunki, Kaskinen, Närpiö, Laihia, Vaasa, Mustasaari, Vöyri, Uusikaarlepyy, Pietarsaari, Pedersöre, Maalahti ja Luoto) kannattavat kuraattorien ja psykologien jäämistä kunnan työntekijöiksi.

Huolensa ja vastustuksensa esittävät myös **Sivistystyönantajat ry, Keski-Suomen Sivistysjohtajat** (Laukaa, Keuruu, Konnevesi, Joutsa, Uurainen ja Äänekoski), **Länsi-Uudenmaan sivistysjohto** (Hanko, Karkkila, Lohja, Raasepori, Inkoo ja Siuntio) sekä **Oppiva-verkoston neuvottelukunta**, johon kuuluu seuraavien 27 kaupungin ja kunnan opetus- ja sivistystoimen palveluista vastaavat viranhaltijat: Espoo, Hämeenlinna, Joensuu, Kangasala, Kauniainen, Kerava, Kirkkonummi, Kokkola, Kouvola, Kuopio, Lahti, Lempäälä, Mikkeli, Mäntsälä, Nurmijärvi, Nokia, Orivesi, Oulu, Pirkkala, Raahe, Salo, Sodankylä, Tampere, Turku, Vantaa, Vesilahti ja Äänekoski.

Espoon Vammaisneuvosto kantaa erityisen suurta huolta opiskelijahuollon mahdollisesta siirtymisestä maakuntahallintoon, mikä vaarantaa sen näkemyksen mukaan myös kaikkein heikoimmassa asemassa olevien vammaisten ja toimintarajoitteisten lasten ja nuorten oppilaiden saumattoman ja nopean ohjauksen ja tuen, erityisesti koulutuksen nivelvaiheissa. Vammaisneuvosto kannattaa opiskelijahuollon säilyttämistä kuntien sivistystoimen yhtenä tärkeänä osana, kuten tähänkin asti.

Järjestöjen näkemyksiä siirtoesityksestä

Opiskeluhuollon kuraattorien ja psykologien siirtoa vastustavat myös monet **järjestöt** kuten **Suomen Psykologiliitto, Opetusalan Ammattijärjestö OAJ, Mielenterveysjärjestöjen Mielenterveyspooli ja Syömishäiriöliitto SYLI ry**. SYLI ry toteaa lausunnossaan että, ”kun kunnilla säilytetään vastuu opiskeluhuollon kuraattori- ja psykologipalveluista, pysyvät em. ammattihenkilöt myös tiiviinä osana kouluyhteisöä ja heillä on mahdollisuus havaita nopealla aikataululla ja matalalla kynnyksellä lasten ja nuorten syömishäiriöoireilua. Varhainen havaitseminen ja puuttuminen säästää sekä inhimillistä kärsimystä että rahaa. Syömishäiriöiden ollessa pitkäkestoisia ja vakavia mielenterveyden sairauksia, on varhainen tunnistaminen ja puuttuminen tärkeässä roolissa ja lyhentää usein sairauden kestoa tai mahdollisesti ennaltaehkäisee sairauden puhkeamisen. Psykologien ja kuraattorin ollessa osa sivistystoimen ja oppilaitoksen organisaatiota, toteutuu monilainen yhteistyö oppilaiden hyvinvointia parhaiten tukevalla tavalla.”

Kuraattorien ja psykologien siirtoa vastustavat myös **Suomen Nuorisoalan kattojärjestö Allianssi ry, Suomen Nuorisovaltuustojen Liitto ry** ja **Suomen Lukiolaisten Liitto ry. SAMOK – Suomen Opiskelijakuntien Liitto ry** ilmaisee myös huolensa opiskeluhuollon psykologien ja kuraattorien siirtymisestä maakuntiin. Sen mukaan esityksen tavoite parantaa näiden palveluiden vaihtelevaa saatavuutta on kannatettava, mutta uhkana on, että siirron myötä luontainen side kouluympäristöön katkeaa ja palvelut viedään liian kauas nuoresta. Oleellisinta SAMOKin mukaan on oppilas- ja opiskelijahuollon palveluiden riittävä resursointi. **Ammattiosaamisen kehittämisyhdistys AMKE ry** suhtautuu epäilevästi opiskelijahuollon säilyvän aitona lähipalveluna ja että resurssit voitaisiin taata uudessa sotemallissa. Se esittää huolensa myös opiskeluhuollon puutteellisesta SORA-lainsäädännön osaamisesta. SORA-lainsäädäntö käsittelee opiskeluun soveltumattomuuteen liittyviä ratkaisuja ja ko. lainsäädännön osaamisessa on AMKE:n mukaan nykyisinkin puutteita, mutta pelkona on, että osaaminen heikkenee entisestään soteuudistuksen myötä. Myös **INTO – Etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry** suhtautuu kriittisesti kuraattorien ja psykologien hallinnolliseen siirtämiseen sote-maakuntiin ja edellyttää kuraattori- ja psykologipalvelujen säilymistä lähipalveluna.

Kunnan palvelukseen jäämistä kannattavat myös **Samfundet Folkhälsan i svenska Finland rf** ja **Sydkustens landskapsförbund rf,** joka on 16 kaksikielisen kunnan ylläpitämä järjestö (Espoo, Hanko, Helsinki, Inkoo, Kauniainen, Kemiönsaari, Kirkkonummi, Lapinjärvi, Loviisa, Parainen, Porvoo, Raasepori, Sipoo, Siuntio, Turku ja Vantaa). **Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry** ei myöskään näe opetus- ja sivistystoimen palveluksessa toimivien koulupsykologien ja kuraattoreiden siirtämistä maakuntien palvelukseen tarkoituksenmukaisena.

Suomen Vanhempainliitto muistuttaa, että palvelun järjestäjä ei sinänsä takaa opiskeluhuollon palveluiden laatua ja saatavuutta. Jo nyt opiskeluhuollon palveluja järjestetään sekä kuntien että sote-kuntayhtymien toimesta hyvin sekä huonosti. Vanhempainliitto pitää ensiarvoisen tärkeänä, että palvelujen järjestäjästä riippumatta opiskeluhuoltopalvelujen laatu ja mitoitus varmistetaan eikä sote-uudistuksen yhteydessä hukata koulu- ja oppilaitosyhteisöissä kehitettyjä hyviä toimintamalleja ja -käytäntöjä. Palvelut tulee järjestää jatkossakin lähipalveluina kouluissa ja oppilaitoksissa ja koulukuraattoreilla ja -psykologeilla tulee olla aito mahdollisuus työskennellä koulu- ja oppilaitosyhteisöissä myös ennaltaehkäisevää yhteisöllistä opiskeluhuoltoa toteuttaen. **Suomen Vanhempainliiton mukaan opiskeluhuolto on ensisijaisesti koulujen ja oppilaitosten toimintaa, ei sote-palvelua.**

Mannerheimin Lastensuojeluliitto toteaa psykologi- ja kuraattoripalvelujen olevan kiinteä ja tärkeä osa koulujen ja oppilaitosten työtä ja että siirtoon sisältyy riski siitä, että psykologien ja kuraattorien työote ei ole enää kiinteässä yhteydessä muun koulu- ja oppilaitosyhteisön työhön. Liiton mukaan palveluiden järjestämisessä on myös varmistettava, että lapsia ja nuoria kuullaan ja heillä on mahdollisuus vaikuttaa palvelujen kehittämiseen, mutta soteuudistuksen yhteydessä ei ole kuultu lapsia ja nuoria.

Lastensuojelun Keskusliitto pitää opiskeluhuollon palvelujen järjestämisen lähtökohtana, että ne tapahtuvat koulujen ja oppilaitosten arkiympäristössä. Tämä on sekä yhteisöllisen että yksilökohtaisen oppilashuoltotyön onnistumisen edellytys. Myös Lastensuojelun Keskusliitto huomauttaa, että lakiluonnoksen arvioinnissa ei miltään osin ole kuultu lapsia ja nuoria, mitä voidaan sen mukaan jo pitää arvioinnin heikkoutena. Lasten ja nuorten kuuleminen lainvalmistelun yhteydessä olisi ollut välttämätöntä, koska sote-palvelut ovat lapsille ja lapsiryhmille merkittäviä ja heidän arkeensa merkittävästi vaikuttavia palveluita.

Kuntien ja maakuntien keskinäinen sopiminen opiskeluhuollon järjestämisvastuusta

Lausuntoyhteenvedon mukaan ”**Kuntaliiton sekä useiden kuntien näkemyksen mukaan kuntien ja sote-maakuntien tulisi voida sopia keskenään opiskeluhuollon palvelujen järjestämisvastuusta.”** Myös Opetushallitus esittää lausunnossaan, että ”kategoristen ratkaisujen sijaan tulisi pohtia, olisiko palvelujen järjestämisessä mahdollista harkita erilaisia vaihtoehtoja maakunnittain oppijan ja kouluyhteisön parhaaksi.” Suuremmista kunnista sopimismahdollisuutta kannattaa Espoo ja Vaasa. Edellisten lisäksi sopimismahdollisuutta mahdollisuutta esittävät useat muut kaupungit ja kunnat eri puolilta Suomea kuten esim. Raahe, Kauhajoki, Isokyrö, Kittilä, Iin kunta, Suomussalmi, Puolanka, Haapavesi, Petäjävesi, Lieksa, Imatra, Parikkala, Mäntyharju, Forssa, Myrskylä, Miehikkälä, Uusikaupunki, Nokia, Aura ja Somero.

Sopimismahdollisuutta kannattaa myös **JIK-peruspalveluliikelaitoskuntayhtymä** (Kurikan kaupunki ja Ilmajoen kunta). Sen näkemyksen mukaan Sote-maakunnalle ja alueen kunnille tulee antaa mahdollisuus arvioida ja sopia työnjaosta ja tehtävänsiirrosta niissä tapauksissa, joissa se on tarkoituksenmukaista. Etelä-Pohjanmaalla tulee turvata sopimusmahdollisuus kuraattori- ja psykologitehtävien siirtymisestä osaksi sote-maakuntaa tai vaihtoehtoisesti säilyttää molemmat tai toinen palveluista osana sivistystoimen palveluja. Myös **Svenska Finlands folkting** -järjestön (Suomenruotsalaiset kansankäräjät) mukaan sote-maakuntien tulee voida valita, haluavatko he järjestää oppilashuollon itse vai yhteistyössä kuntien opetustoimen kanssa.

Siirtoesityksen kannatus lausunnoissa

Lausuntoyhteenvedon mukaan **”Lukuisat lausunnonantajat kannattivat opiskeluhuollon palvelujen kokoamista yhden järjestäjän vastuulle sote-maakuntaan.”** Annetuissa lausunnoissa on kuitenkin hyvin paljon sellaisia kaupunkien ja kuntien lausuntoja, joissa opiskeluhuollon kuraattorien ja psykologien siirtoesitystä sote-maakuntiin ei ole kommentoitu millään tavalla. *Siirtoesitykselle selkeästi kannatuksensa ilmaisseita kaupunkeja ja kuntia on selvästi vähemmän kuin siirtoesitystä vastustavia ja sopimusmahdollisuutta kannattavia kaupunkeja ja kuntia.*

Suurista kaupungeista siirtoa kannattaa Oulu. Muista kaupungeista siirtoa kannattavat mm. Lappeenranta, Lohja, Iisalmi, Kauhava, Kuusamo, Nivala, Karkkila, Keuruu ja Kiuruvesi. Kunnista siirtoa esittivät mm. Lieto, Eura, Muurame, Juuka, Taipalsaari, Sonkajärvi, Posio, Pöytyä ja Pyhäntä.

Valtakunnallisen sosiaalityön yliopistoverkosto Sosnetin arvion mukaan ”lakiesitykseen sisällytetty uudistus mahdollistaa koulun sosiaalityön kehittämisen yhdenmukaisesti koko sote-maakunnan alueella sekä lapsen ja perheiden näkökulmasta saumattomien palvelukokonaisuuksien kehittämisen. Sosiaalihuolto on tärkeä jäsentää kokonaisuutena ja turvata siten saumattomat palvelut myös lapsille ja nuorille.” **Useat lausunnonantajat eivät kuitenkaan näe, että sote-maakunnan myötä päästäisiin toimintojen yhdenmukaisuuteen ja saumattomiin**

palvelukokonaisuuksiin esim. kuntien, alueiden ja resurssien erilaisuuksien vuoksi. Esim. Haminan kaupunki toteaa lausunnossaan, että ”Opiskeluhuollon nykyisten psykologien ja kuraattorien siirtäminen liikkeenluovutuksella sote-maakuntiin ei kuitenkaan maakuntatasolla lisää henkilöstön määrää eikä myöskään estä merkittävien erojen syntymistä eri maakuntien opiskeluhuollollisten palveluiden välille. On myös huomioitava, että osassa kuntia nykyiset opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelut on järjestetty ostopalveluina tai osana muiden työntekijöiden toimenkuvaa, jolloin siirrettävää opiskeluhuollon henkilöstöä ei olisi siinäkään määrin kuin mitä nykyistä palvelua on ollut kunnissa tarjolla. Haminan kaupunki pitää kestämättömänä, että sote-maakunnalle ollaan siirtämässä velvollisuus opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalveluiden järjestämisestä ja vastaavasti kunnilta viemässä pois tämä oikeus ja olemassa oleva henkilöstö tilanteessa, jossa perustettavalla sote-maakunnalla ei lähtökohtaisestikaan olisi edellytyksiä täyttää tätä velvoitetta, riittämättömistä henkilöstömääristä johtuen.”

Lausuntoyhteenvedon mukaan **”Kunta ja kuntayhtymät, joissa opiskeluhuollon palvelut ovat jo sosiaali- ja terveystoimessa, totesivat, että opiskeluhuollon kiinteä yhteys oppilaitosyhteisöihin sekä myös yhteisöllinen työ toimivat hyvin työntekijöiden hallinnollisesta sijoittumisesta riippumatta. Kuraattorien ja psykologien sijoittumista sote-maakuntiin kannatettiin, koska ratkaisun nähtiin turvaavan paremmin tukea tarvitsevien lasten ja nuorten oikea-aikaisen avunsaannin, parantavan tiedonkulkua opiskeluhuollossa eri ammattiryhmien välillä, varmistavan kuraattorien ja psykologien ammatillisen osaamisen ja yhteyden muihin sote-palveluihin sekä mahdollistavan palvelujen johtamisen ja kehittämisen yhtenä kokonaisuutena.”**

Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymä (Hyvinkää, Järvenpää, Mäntsälä, Nurmijärvi, Pornainen ja Tuusula) esittää kuitenkin lausunnossaan toisenlaisen näkökulman: ”Kaikki opiskeluhuollon palvelut siirrettäisiin uudistuksessa sote-maakunnan vastuulle. Kouluilla on merkittävä rooli oppilaiden kasvun ja hyvinvoinnin tukemisessa. Tässä tehtävässä onnistumiseksi opiskeluhuollolla tulee olla kyky vastata nopeasti ja tehokkaasti muuttuviin oppilas- ja koulukohtaisiin tilanteisiin sekä lasten ja nuorten parissa esiintyviin paikallisiin ilmiöihin. **Tämä pystytään parhaiten turvaamaan ratkaisulla, jossa opiskeluhuollon psykologit ja kuraattorit toimivat jatkossakin kunnissa. Tämä ratkaisu ei murenna opiskeluhuollon toimivuutta, sillä opiskeluhuollon psykologit ja kuraattorit muodostavat luonnollisen ja parhaan mahdollisen vastinparin sote-maakunnan koulu- ja opiskeluterveydenhuollolle kuntien ja sote-maakuntien yhdyspinnassa.”**

Järvenpään kaupungilla on uudistukseen liittyen erityisenä huolena yhteisöllisen opiskeluhuollon toteutuminen, joka käytännössä niveltyy vahvasti opetukseen ja koulun muuhun toimintaan. Huolta aiheuttaa päätöksentekovallan siirtyminen läheltä eli kunnalta kauas maakunnalle ja näin koulukohtaisen palvelun joustava toteuttaminen ja työnjohto voivat vaikeutua. Noilla perusteilla Järvenpää esittää opiskeluhuollon psykologien ja kuraattorin palvelujen säilymistä edelleen kunnassa.

Tuusulan koulukuraattorit kertovat lausunnossaan kokemuksiaan siirtymisestään terveystoimen alaisuudesta sivistystoimeen vuoden 2018 alussa. Kuraattorien mukaan suurena etuna sivistystoimessa on opiskeluhuollon työntekijöiden vaikuttamismahdollisuudet organisaation päätöksenteon eri vaiheissa. Yhteisöllisen työn määrä on merkittävästi lisääntynyt oppilas- ja opiskelijahuoltolain myötä ja sivistystoimen alaisuudessa on kehitetty hyviä käytäntöjä. Kuraattorien mukaan nämä kaikki ovat uhattuna, jos he siirtyisivät SOTE-alueelle ja heidän työtään ohjattaisiin entistä ylempää. Kuraattorien kokemusten mukaan opiskeluhuollon kuraattoreiden ja psykologien työn kehittämisen edellytysten tukeminen jäi terveystoimessa terveyspuolen lakisäteisten tehtävien jalkoihin. Tuusulan kuraattorien näkemyksen mukaan hallinnollisesti luontevin paikka on kuulua samaan organisaatioon muun toimintaympäristön eli koulujen kanssa. Lasten ja nuorten palveluiden kehittäminen ei vaadi yhteistä hallintoa, vaan yhteistä keskustelua toimijoiden välille.

Joensuun Työväenyhdistys ry toteaa lausunnossaan, että ”Kuraattoritehtävien siirto maakunnille erottaa kunnan pitämän koululaitoksen ja siihen elimellisesti kuuluvan kuraattoritoiminnan toisistaan, eli ratkaisu on ajateltu hallinto edellä eikä se edistä koululaisten hyvinvointia. Molemmista asioista

on jo kertynyt esimerkkejä Siun Soten toiminnassa. Samoin tulisi käymään kautta maan. Koulukuraattoreiden ja -psykologien merkitys kouluyhteisössä vaikuttaa todella pitkäaikaisesti, jopa ihmisen koko elämän ajan, positiivisesti tai negatiivisesti. Sen vuoksi tämä ammattiryhmä on pidettävä tiiviisti kouluyhteisössä ja niin, että heidän työnsä fokus on vain ja ainoastaan kouluyhteisössä. Riippumatta siitä, ovatko koulussa toimivat asiantuntijat kunnissa vai maakunnissa, on yhteistyön toimittava saumattomasti." Edellisen lisäksi yhdistys toteaa, että "Kun SOTE:n myötä Suomeen rakentuu kokonaan uusi hallintoporras, on jo perustamisvaiheessa pysyttävä rakentamaan palveluiden tuotanto niin, että kunnat eivät jatkossa joudu palkkaamaan omaa henkilöstöä siksi, että maakuntatasolla kunnille ja kuntalaisille tuotetut palvelut eivät ole tarpeiden mukaisia. Tällaisesta ristiriidasta on jo käytännön esimerkkejä mm. ICT-, työvoima- ja koulukuraattoripalveluissa alueilla, joilla maakunnallinen julkisorganisaatio tai yhtiö on palvelujen tuottajana."

Kotkan kaupungin lausunnossa viitataan Kymenlaakson sosiaali- ja terveyspalvelujen kuntayhtymän Kymsoten (Hamina, Kotka, Kouvola, Miehikkälä, Pyhtää ja Virolahti) toimintaan. Lausunnon mukaan "Opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalveluita ei tulisi siirtää maakunnan tuottamiksi palveluiksi, vaan näiden palveluiden tulisi pysyä kunnan tuottamina helposti saavutettavina lähipalveluina. On tärkeää, että opiskeluhuoltoa johdetaan ja kehitetään lähellä ja tiivistä yhteistyötä kunnan ja maakunnan muiden palvelujen ja toimijoiden kanssa kehitetään edelleen yhdessä. Kotkan kaupungissa on muutaman vuoden kokemus koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelujen siirtämisestä kuntayhtymään. **Se on heikentänyt yhteistä, suunnitelmallista työn kehittämistä, koska koulu- ja opiskeluterveydenhuollon johtaminen on aivan liian kaukana varhaiskasvatuksen, esiopetuksen, koulujen ja oppilaitosten paikallisesta, kotkalaisesta arjesta.** Opiskeluhuollon kokonaisuuteen ja kuraattori- ja psykologityön johtamiseen ja kehittämiseen on kiinnitettävä jatkossakin erityistä huomiota."

Koulukuraattorit ry ihmettelee hallituksen esityksen väitettä, että **siirtoratkaisun nähdään turvaavan paremmin tukea tarvitsevien lasten ja nuorten oikea-aikaisen avunsaannin.** Oikea-aikaista avunsaantia ei määrittele mikään hallintokuntaratkaisu vaan oppilas- ja opiskelijahuoltolain 15 § määräajat (keskustelu järjestettävä viimeistään seitsemäntenä oppilaitoksen työpäivänä ja kiireellisissä tapauksissa samana tai seuraavana työpäivänä) sekä kuraattorien ja psykologien riittävät resurssit (oppilasmäärä ja toimiyksiköiden määrä) toimia noissa lakisääteisissä aikamääreissä.

Lausuntoyhteenvedon mukaan **"Muutokseen suhtautumisesta riippumatta huolta aiheutti kuntien mahdollisuus vaikuttaa palvelujen riittävyyteen kunnassa. Lukuisissa lausunnoissa korostettiin, että muutoksen toteutuessa erityistä huomiota tulisi kiinnittää kunnan ja sote-maakunnan yhteistyörakenteen ja tiedonvaihdon toimivuuteen sekä palvelujen yhteensovittamiseen. Lähes kaikki lausuneet pitivät välttämättömänä, että opiskeluhuollon palvelut toteutetaan jatkossakin lähipalveluna."**